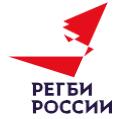

GET INTO
RUGBY

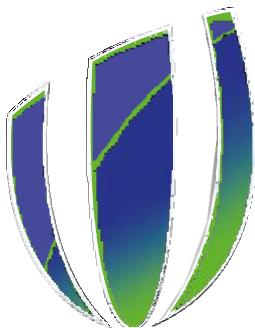

BOLALAR TEG-REGBI O'YININING QOIDALARI (16 yoshgacha)

Muallif: Nik Leonard

Mas'ul muharrir: Rustam Nabihev

www.tagrugby.org

**WORLD
RUGBY™**

Hurmatli sportchi va murabbiylar!

O'zbekiston Respublikasining Prezidenti Sh.M.Mirziyoev hozirda jadal rivojlanib borayotgan sport sohasiga juda katta e'tibor qaratgan va bu borada bir qator qarorlar imzolangan. Jumladan, 2015-yil 4-sentyabrdagi "Jismoniy tarbiya va sport to'g'risida"gi O'RQ 394-son Qonuni, 2017-yil 20-apreldagi "Oliy ta'lif tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida" PQ-2909-sonli Qarori, 2018-yil 5-martdagi "Jismoniy tarbiya va sport sohasida davlat boshqaruvi tizimini tubdan

takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoni hamda mazkur sohaga tegishli me'yoriy-huquqiy hujjatlarda belgilangan vazifalarni hal qilish, shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 29-oktyabrdagi PQ-4500-sonli qaroriga binoan ishlab chiqilgan chora-tadbirlarni amalga oshirish maqsadida Regbi bo'yicha bir qator ishlar amalga oshirilmoqda.

Hozirgi vaqtida regbi respublikamizda jadal rivojlanayotgan sport turlaridan biridir. O'zbekiston regbi federatsiyasi va uning hududiy bo'linmalari tashkil etildi hamda faoliyat ko'rsatmoqda, regbi bo'yicha O'zbekiston milliy terma jamoasi nufuzli xalqaro musobaqalarda («Asian Olympic Pre-Qualifier», «Asian 7's») faol ishtirok etib, sharafli o'rnlarni egallab kelmoqda, ushbu jamoa Osiyo mintaqasidagi davlatlar orasida kuchli sakkizlikka kiradi.

Qo'lingizdagagi ushbu Regbi sporti bo'yicha tayyorlangan qo'llanmalar dasturi Regbini yanada rivojlantirish, uni respublika aholisining keng qatlamlari o'rtasida faol targ'ib qilish va ommalashtirish, yuqori sifatli o'quvmashq jarayonini ta'minlash, regbichilar, trenerlar va hakamlarning mahorat darajasi va malakasini doimiy oshirib borish uchun qulay shart-sharoitlar yaratish, shuningdek, regbichi-sportchilarni tayyorlash maqsadida o'zbek tilidagi ilk manba sportchilar va murabbiylar uchun tayyorlandi.

Hukumatimiz rahbariyatining doimiy qo'llab-quvvatlashlari natijasida Regbi sportiga ham katta e'tibor qaratilmoqda, shu munosabat bilan mazkur qo'llanmalar dasturi regbi sporti sohasidagi o'zbek tilidagi ilk manba sportchilar va murabbiylar uchun tayyorlandi.

Mazkur dastur 6 ta qismdan iborat bo'lib, "Regbi sportiga tayyorgarlik", "Bolalar uchun TEG-Regbi qoidalari (16 yoshgacha)", "WR Murabbiylik faoliyati (Regbiga kirish)", "WR texnik ko'nikmalarining asosiy omillari", "Regbi-7 bo'yicha murabbiylik faoliyati", "Kuch va jismoniy tayyorgarlik" qo'llanmalaridir.

Ushbu qo'llanma sportchilarimizning jismoniy tayyorgarligi va musobaqalarda g'alaba qozonishlari hamda o'z sog'liqlariga e'tibor berishlarida muhim dasturamal bo'lib xizmat qiladi, degan umiddamiz.

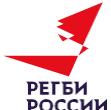
Safoyev S.S.

O'zbekiston regbi federatsiyasi raisi

Mundarija:

So'z boshi	3
Nima uchun bolalar qoidalari kattalarnikidan farqli?	3
A Bo'lim. Atamalar lug'ati	4
V Bo'lim. Bolalar teg-regbi uchun o'yin maydoni	8
S Bo'lim. O'yinning maqsadi	8
D Bo'lim. Bolalar qoidalarda tezkor 20 qadam	10
Harakatlanish qoidalari	16
E bo'lim. Qoidalarning batafsil bayoni	16
1-qoida. Jamoalar/Kiyim-kechak (ekipirovka)	16
2-qoida. O'yinning davomiyligi/O'yinning boshlanishi	19
3-qoida. Ochko yig'ish.....	19
4-qoida. O'yin jarayoni	21
5-qoida. Tutib olish (zaxvat) va tutib olishlar soni	23
6-qoida. To'pni o'yinga kiritish.....	26
7-qoida. O'yindan tashqari holat	28
8-qoida. To'pning o'yindan chiqishi	30
9-qoida. Ustunlik (preimushestvo).....	30
10-qoida. Nimalardan saqlanish kerak.....	31
11-qoida. Tartib-intizom	32
F bo'lim. Axloq qoidalari	33
Axloq qoidalari – O'zimizni qanday tutishimiz kerak?.....	34
O'zbekiston Respublikasida o'tkaziladigan musobaqa va festivallarda Teg-regbi o'yini bo'yicha qo'llaniladigan qoidalarga qo'shimchalar.....	34

SO'Z BOSHI

Teg-regbi o'yini — bu kontaktsiz regbi o'yinining yoshi va imkoniyatlari turlicha bo'lgan erkak va ayollarga birday to'g'ri keluvchi zavqli va ko'ngilochar shakli. Ushbu o'yinda skram (sxvatka, scrum) va autdan to'p uzatishlar yo'q, tutib olish (zaxvat, tackle) esa taqiqlangan. O'yin ilk bor 1991 yil Angliyada yoshlarni regbi o'yiniga jalb qilish maqsadida Nik Leonard tomonidan tashkil qilingan. O'sha vaqtan boshlab Teg-regbi o'yini mashhur bo'la boshladi va hozirga kelib, uni butun dunyoning turli mamlakatlarida zavq bilan o'ynaydilar.

Dastlab, uni faqatgina yosh yigit-qizlar o'ynaganlar, ammo keyinchalik yoshlari har xil va imkoniyatlari turlicha bo'lgan ko'plab erkaklar va ayollar o'yinga qiziqish bildira boshlaganlaridan so'ng Teg-regbi bugunga kelib, nafaqat yosh o'yinchilarni kontaktli regbiga jalb qilish usuli hisoblanadi, balki uning o'zi alohida o'yinga ham aylangan.

O'yin qoidalari Nik Leonard tomonidan tuzilgan va uning Teg-regbi o'yinidagi 20-yillik tajribasi, ya'ni hakamlik faoliyati, murabbiylik lavozimi va o'qituvchilik faoliyati orqali orttirgan shaxsiy tajribasiga asoslangan.

Nima uchun bolalar qoidalari kattalarnikidan farqli?

Tajriba shuni ko'rsatadiki, bolalar va katta yoshdag'i o'yinchilarga Teg-regbi o'yinida ishtirok etish uchun imkoniyat va undan maksimal darajada zavq olishlariga sharoit yaratish uchun o'yin qoidalaring ikkita turli variantiga ega bo'lish foydaliroq. Ushbu ikkita variant har xil yoshdag'i guruhlarning turlicha jismoniy va ruhiy holatda bo'lgan o'yinchilariga yaxshiroq yondashish uchun ishlab chiqilgan. Teg-regbi o'yinining ilk qoidalari (bolalar qoidalari) yosh o'yinchiga moslab yozilgan bo'lib, o'zining yoshidagi guruhg'a to'g'ri keluvchi tezkor, ravon va oddiy o'yinni yaratish uchun moslab tuzilgan. Ammo o'yinni o'ynashni xohlagan katta yoshdagilar sonining ortib borishi bilan "Kattalar Teg-Regbi o'yinining qoidasi" deb nomlangan yanada tartiblashtirilgan va o'ynash usullariga munosib o'zgartirishlar kiritilgan (taktik) qoidalarni ishlab chiqishga ehtiyoj tug'ildi va natijada o'yin yanada jadallahdi. Kattalar Teg-Regbi o'yinining qoidalari ko'proq Yer sharining Janubiy qismida juda ham mashhur bo'lgan kontaktli regbi o'yinining qoidalariaga asoslangan.

A bo'lim. Atamalar lug'ati

Ustunlik (preimushestvo) — agar qoidabuzarlik sodir bo'lgan bo'lsa yoki noto'g'ri o'yin amalga oshirilgan bo'lsa va bu holat qoidani buzmagan jamoaning hududiy yoki taktik ustunligiga olib kelsa, xushtak chalish yoki o'yinni darhol to'xtatish o'rniha hakam o'yinni davom ettirishga ruxsat beradi.

Hujum qiluvchi jamoa / hujum qilayotgan o'yinchi — to'p qo'lida bo'lgan jamoa/o'yinchi.

To'psiz — to'p ushlagan o'yinchining to'p uzatayotgan paytida (pas) tasmasini (lenta) yulib olsalar, hakam buni hujumchi jamoa foydasiga belgilaydi va buni talab etilgandek, tasma yulib olindi deb hisoblamaydi. Bu vaziyatda hakam "to'p ketdi, o'ynayveringlar" deyishi kerak.

To'p olib borayotgan o'yinchi — hujumchi jamoaning qo'lida to'p bo'lgan ishtirokchi.

Sardor — jamoa tomonidan saylangan o'yinchi. Faqat sardorgina o'yin davomida hakam bilan aloqaga kirishishi (bog'lanish, munosabat bildirish) vakolatiga ega.

To'pning o'tishi — to'pni qarshi jamoaga berish; to'pga egalik qilishni qo'liga kiritgan jamoa tomonidan to'p o'yinga kiritilganidan so'ng o'yin boshlanadi.

"Jonsiz to'p" chizig'i — hisob maydoni chizig'iga parallel va undan 5 metr uzoqlikda joylashgan chiziq - hisob maydonining oxirini belgilab beruvchi chiziq.

Himoyalanayotgan jamoa/himoyachi - to'pga ega bo'lmagan jamoa o'yinchi.

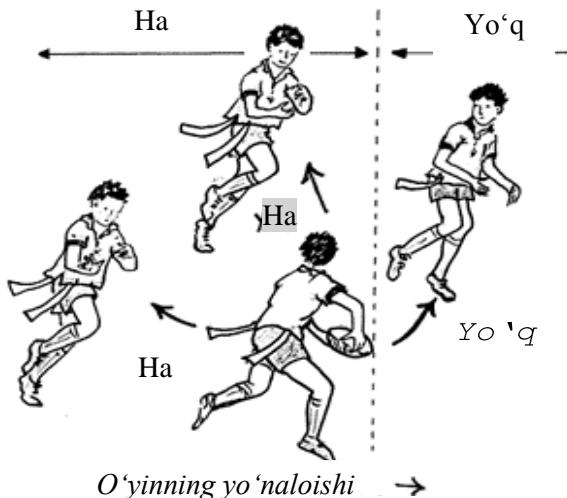
Himoya chizig'i — bir aut chizig'idan boshqa aut chizig'i tomon butun maydon oralab o'tgan va hisob maydoni chizig'iga parallel bo'lgan faraz qilingan chiziq. Ushbu chiziq to'pni o'yinga kiritish nuqtasidan yetti metr (7 m) orqada joylashgan. Barcha himoyachilar to'p o'yinga kiritilayotgan vaqtida "o'yinda" holatida bo'lishlari uchun mana shu chiziq ortiga o'tishlari shart.

To'pni oldinga uzatish (pas)

— to'p raqibning hisob maydoni chizig'i tomon oldinga uzatiladi. Bu teg-regbi o'yinidagi taqiqlangan pas uzatish hisoblanadi va aybsiz jamoaga to'pni o'yinga kiritish huquqini berish bilan jazolanadi.

1-rasm. Oldinga pas uzatish harakatining chizmasi

Izoh: yon tomonga to'p uzatish (pas)ga ruxsat beriladi.

To'pni erga qo'yish (urinish, popitka, try) — o'yinchilarning to'pni ushlab turganida va hisob maydonida to'pni maydonga tekizganida uni erga qo'yish deyiladi. Ushlab turish — bir qo'l kafti bilan yoki ikki qo'l kaftlari bilan ushlab turishni anglatadi.

Hisob maydoni — hisob maydoni chizig'ini o'z ichiga olgan, ammo tarkibiga "jonsiz to'p" chizig'i va autni belgilash chizig'i kirmaydigan, hisob maydonining chizig'i va "jonsiz to'p" chizig'i o'rtasidagi maydon.

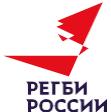
Izoh: Agar maydon "jonsiz to'p" chizig'i belgisiga ega bo'lmasa, hisob maydoni chizig'idan keyin taxminan 5 metrgacha davom etishi mumkin. Hakam to'p ushlagan hujumchi o'yinchini hisob maydoni chizig'ini kesib o'tgan zahoti to'pni erga qo'yishiga rag'batlantirishi kerak.

Oldinga o'ynash (igra vpered) — o'yinchilarning to'pni qo'llari bilan ushlab olishga harakat qiladi va to'p undan raqib maydonining hisob maydoni chizig'iga otilib ketishi (2-rasm).

2-rasm.Oldinga pas uzatishning chizmasi

O'yinning yo'naliishi ►

Belgi (metka) - to'pni o'yinga kiritishni belgilab beradigan maydondagi joy.

O'yindan tashqari holat – faraz qilingan chiziq oldida turgan (“o'yindan tashqari chiziq”), ya’ni o’z hisob maydoni chizig‘iga qaytmagan tasma (lenta)si yulib olingan himoyachi o'yinchisi.

To'pning o'yindan chiqishi – to'p yoki to'p ushlagan o'yinchi aut chizig‘i, hisob maydoni aut chizig‘i yoki “jonsiz to'p” chizig‘iga yoki mana shu chiziqlar oldida yo ortidagi nimagadir yoki kimgadir tegib ketishi natijasida sodir bo'ladi.

Jazo — qoidalarni buzgan o'yinchiga yoki jamoaga qarshi to'pni o'yinga kirgizishni belgilash.

Jarima — aybsiz jamoa foydasiga ustunlik bo'lmagan vaziyatda qoidabuzar aybdor o'yinchi yoki jamoaga nisbatan belgilanadi. O'yin qoidabuzarlik ro'y bergen joydan turib to'pni aybsiz jamoa o'yinga kiritishi bilan yangilanadi.

Jarima urinishi (shtrafnaya popitka) — agar o'yinchi urinishni (popitka) raqibning qo'pol o'yini tufayli amalga oshira olmagan bo'lsa, darvoza markazida jarima urinishi belgilanadi.

Yolg'ondan tutib olish (zaxvat) — himoyachi tasmani uzmasdan turib “ZAXVAT” deb qichqiradigan holat. Bunday qoidabuzarlik aybsiz jamoa tomonidan to'pni o'yinga kiritish bilan jazolanadi.

7 *metr chizig‘i — bir aut chizig‘idan boshqa aut chizig‘igacha o'tgan va maydonning markaziy chizig‘idan ikki taraflama yetti metr (7 m) uzoqlikda joylashgan chiziq.

Aylanish — to'p qo'lida bo'lgan o'yinchi raqibi uning tasmalarini yulib olishidan qochish uchun piruet harakat kabi atayin tanasi bilan aylanma harakatlar qiladi. Teg-regbi o'yinida bunday harakatlar taqiqlanadi va aybsiz jamoaga to'pni o'yinga kiritish huquqini berish bilan jazolanadi.

Tutib olish (zaxvat) (TEG) — bu himoyachi tomonidan to'p ushlagan o'yinchining bir yoki ikki tasmasini oddiy uzib olinishi.

*Tutib olishlar (zaxvat) soni — to'p ushlagan jamoaning tutib olishlar soni ortib borar ekan, ya'ni "zaxvat 1", "zaxvat 2" va hokazo, vaqtning istalgan vaqtida o'yinchi tutib olingan hisoblanadi. Hakam odatda, tutib olishlar sonini har bir tutib olish (zaxvat)dan keyin e'lon qilib turadi.

Tutib oluvchi o'yinchi — to'p ushlagan o'yinchining tasmasini yilib olgan himoyachi tutib oluvchi (zaxvat) o'yinchi deb ataladi.

To'pni o'yinga kiritish — o'yin boshlanishida markaz chiziqning o'rtasidan yoki to'p o'yindan chiqqanda yoki qoidabuzarlik sodir bo'lgan joydan yoki to'p raqibga o'tish holatidagi joydan kiritishda qo'llaniladi.

To'p erga qo'yilgan bo'lishi yoki qo'lida ushlab turilishi mumkin, hakamning "O'YIN" degan buyrug'iga binoan, undan ilgari emas, agar to'p erda bo'lsa, hujumdagi o'yinchi to'pga oyog'inining kafti bilan engilgina tegib qo'yishi va pas uzatishi kerak, agar to'p qo'lida bo'lsa, to'pga tegishi va pas uzatishi kerak va u to'pga tekkanidan so'ng to'p bilan birga yugurishi taqiqlanadi.

To'pni o'yinga kiritayotganda raqiblar faraz qilingan chiziqdan yetti metr (7 m) uzoqda turishlari kerak yoki faraz qilinadigan chiziq yetti metrdan (7 m) kam bo'lsa, o'zlarining hisob maydon chizig'ida turishlari mumkin. Pas uzatilmaguncha himoyachilarga oldinga harakatlanishga ruxsat berilmaydi.

Aut chizig'i — o'yin maydonining yon tomondagi chegaralarini bildiruvchi chiziq.

Urinish (popitka, try) — teg-regbi o'yinida ochko yig'ishning yagona usuli. To'p hujum qiluvchi o'yinchi tomonidan hisob maydoni chizig'iga yoki uning ortiga, ammo "jonsiz to'p" chizig'idan oldinda qo'yilsagina, urinish (popitka) hisobga olinadi. Teg-regbi o'yinida urinish bir (1) ochkoga baholanadi, biroq aralash jamoalar o'ynayotganda jamoaviy faollikni qo'llab-quvvatlash uchun urinish agar qiz bola tomonidan amalga oshirilgan bo'lsa, ikki (2) ochkoga baholanadi.

Izoh: Xavfsizlik uchun, agar o'yin qattiq qoplama ustida yoki chegaralangan maydonda o'tkazilayotgan bo'lsa va agar to'p ushlagan o'yinchi hisob maydon chizig'ining vertikal tekisligini kesib o'tsa va to'pni boshi uzra tutib "URINISH" deb qichqirsa, urinish hisobga olinishi mumkin. Uning to'p bilan erga teginishiga zarurat qolmaydi.

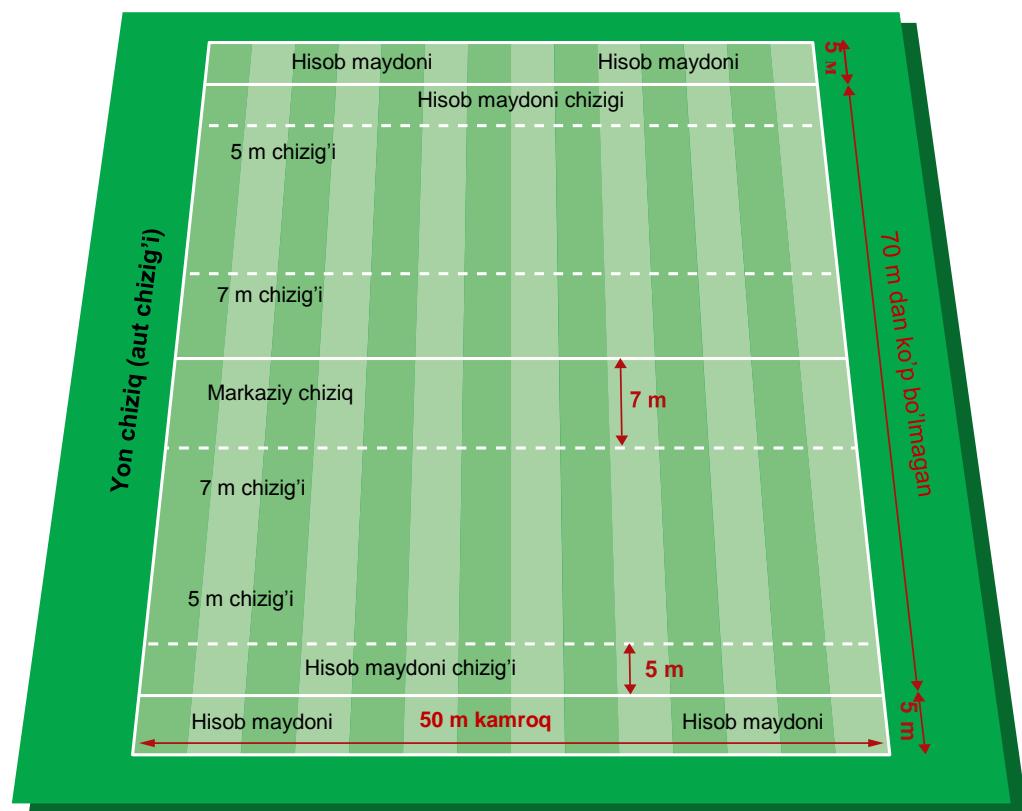
Urinish chizig'i (zachyotnaya liniya) — maydonning har tomonidagi gorizontal chiziq. Uning ustida yoki ortidan urinish (popitka) hisobga olinadi.

V bo'lim. Bolalar teg-regbi o'yini uchun o'yin maydoni

Teg-regbi o'yini kabi ko'ngilochar o'yin uchun quyidagi 3-rasmda ko'rsatilgani kabi chiziqlar bilan to'liq belgilangan maydonning bo'lish yo bo'lmasligi sezilarli ahamiyat kasb etmaydi. Bunday o'yinlar 4-rasmda ko'rsatilgani kabi marker (fishka) bilan faqatgina asosiy chiziqlari belgilab qo'yilgan maydonlarda osonlik bilan o'tkazilishi mumkin.

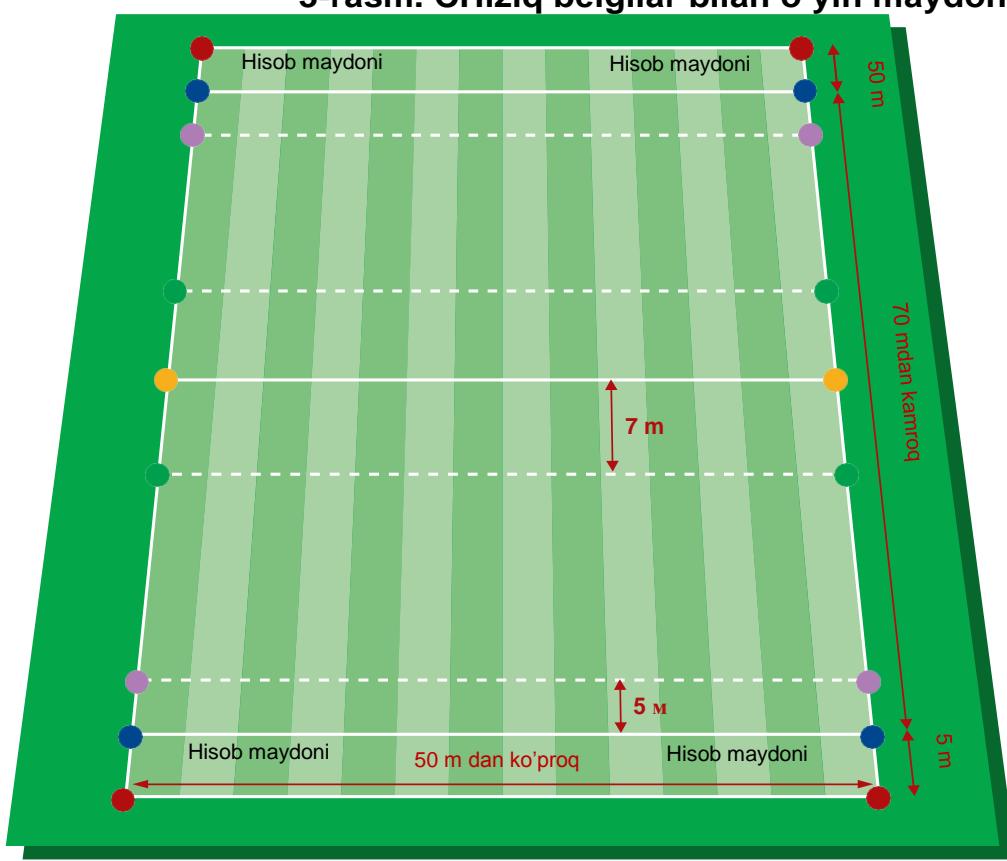
S bo'lim. O'yinning maqsadi

O'yinning maqsadi urinishlar (popitka) sonini yig'ish hisoblanadi. To'pni raqib tomonining hisob maydon chizig'i ustiga yoki ortidagi erga olib kirish va qo'yish bilan bu ish amalga oshiriladi. To'p ushlagan o'yinchi (hujum qiluvchi o'yinchi) buning uchun yugurishi yoki pas uzatishi mumkin, ammo to'pni tepishi taqiqlanadi. To'p pas qilib, faqat yonga va orqaga berilishi mumkin, ammo raqibning hisob maydon chizig'i bo'lgan old tomonga emas. To'pga egalik qilmayotgan jamoaning (himoyachi jamoa) maqsadi to'p ushlagan o'yinchining tasmalarini yulib olgan holda hujum qilayotgan jamoaning ilgarilashini oldini olish. Hujum qilayotgan jamoa ochko yig'ish uchun to'rtta (4) "zaxvat" yoki "to'pni o'yinga kiritish" huquqiga ega. Agar beshinchi (5) zaxvat amalga oshirilsa, to'pni boshqa jamoaga berish yuz beradi va himoyalanuvchi jamoa to'pga egalik qilish huquqini oladi va hujum qiluvchi jamoaga aylanadi.

3-rasm. CHIZIQ BELGILAR BILAN O'YIN MAYDONI

- "Jonsiz to'p" chizig'i
- Hisob maydonining chizig'i
- 7 metr chizig'i
- 5 metr chizig'i
- Markaziy chiziq

4-rasm. Marker (fishka) belgilari bilan o'yin

D bo'lim. Bolalar qoidalardagi tezkor 20 qadam

1. Jamoada nechta o'yinchi bo'ladi? – Har doim o'yin maydonida har bir jamoadan ko'pi bilan faqat yettita (7*) o'yinchi bo'ladi. O'g'il va qiz bolalar aralash o'yinlarda maydonda o'yining har qaysi vaqtida qarama-qarshi jins vakilidan kamida uch (3) o'yinchi ishtirok etishi kerak. Butun o'yin davomida o'yinchilar almashinuviga cheklov yo'q, ammo o'g'il va qiz bolalar aralash o'yinlarda har bir jins vakili uchun yuqorida belgilangan o'yinchilar soniga doimo rioya qilinishi kerak. Jamoalar odatda, o'n ikkita (12) o'yinchidan iborat bo'ladi.
2. O'yin qancha muddat davom etadi? – Regbi o'yini mahalliy Ittifoq tomonidan belgilanadi, ammo bir o'yinning odatdagি davomiyligi – yigirma (20) daqiqalik ikki taymdan iborat va taymlar orasida besh (5) daqiqalik tanaffuslar bor. Festival tadbirlarida o'yinlar odatda, o'rtasida 1 daqiqa tanaffusi bo'lgan ikkita 7 daqiqalik taymdan yoki shunchaki, tanaffussiz, o'n (10) daqiqalik butun o'yindan iborat bo'ladi.
3. O'yinchilarning kiyimi. Barcha o'yinchilar yo teg-regbi o'yini uchun maxsus belbog' taqadilar yoki teg-regbi o'yini uchun mo'ljallangan rasmiy shortiklarni kiyadilar. Ustki kiyim doimo shortikning ichiga kiritilgan bo'lishi kerak, tasmalar esa belning har ikki yon tomoniga mustahkam joylashtirilgan bo'lishi kerak. Agar har ikki tasma o'z joyiga mustahkam o'rnatilmagan bo'lsa, o'yinchi o'yinda ishtirok eta olmaydi. O'yinchilarga boshqa o'yinchilar uchun xavfli bo'lgan biron narsani kiyish, jumladan, zargarlik buyumlari (zirak, uzuk kabi) yoki soatlarni taqish taqiqlanadi.
4. Rangli tasmalar. Hakam, odatga ko'ra, har bir jamoani O'yin boshlanishiga yyettita (7) bir xil (rangidan tashqari aynan o'xshash) tasmalar to'plami bilan birga chiqarishi kerak. Agar o'yinchi o'yin davomida almashtirilayotgan bo'lsa, u o'z tasmasini maydonga chiqayotgan yangi o'yinchiga beradi. Agar teg-regbi o'yini uchun maxsus kiyimlar o'rniqa yopishqoq belbog'lar ishlatsilsa, almashuvga chiqayotgan o'yinchi almashtirilayotgan o'yinchidan tasmani olmagunicha almashinuv jarayonida "yopishqoq" belbog'da tasma bo'imasligi kerak. Jamoa o'yin davomida boshqa tasmalardan foydalanishi mumkin emas.

Izoh: Ushbu qoidaga muvofiq o'ynash shuni anglatadiki, jamoa hech qachon o'yin vaqtida yyettitadan ko'proq o'yinchiga ega bo'lolmaydi.

5. Teg-regbi o'yinida o'yinchilar qanday qilib ochkolarni yig'adilar? Teg-regbi o'yinida ochkolar yig'ishning yagona usuli — bu urinishni (popitka, try) amalga oshirish. To'p raqibning hisob maydon chizig'iga yoki u chiziqdan o'tkazib erga qo'yilsa, urinish hujum qilayotgan jamoa hisobiga yoziladi. Urinish bir (1) ochkoga baholanadi, biroq aralash jamoalar o'ynayotganda jamoaviy faollikni qo'llab-quvvatlash uchun urinish agar qiz bola tomonidan amalga oshirilgan bo'lsa, ikki (2) ochkoga baholanadi*.

Izoh: Xavfsizlik uchun, agar o'yin qattiq qoplama ustida yoki chegaralangan maydonda o'tkazilayotgan bo'lsa va agar to'p ushlagan o'yinchini hisob maydon chizig'ining vertikal tekisligini shunchaki oddiy kesib o'tsa ham urinish hisobga olinadi, to'pni erga tekkazishga zarurat qolmaydi.

6. Teg-regbi o'yinida skramlar (sxvatka, scrum) va yo'laklar (koridon, outline) bormi? — Teg-regbi o'yinida skram va yo'laklar yo'q.
7. Boshqa o'yinchilar bilan to'qnashib ketish mumkinmi? — O'yinchilar orasida qat'iy KONTAKTSIZ o'yin shart qilinadi, ikki jamoa o'rtasidagi yagona ruxsat etilgan "kontakt" — bu to'p ushlagan o'yinchining belbog'idagi/ustki kiyimidagi tasmani yulib olish. Ham hujum qiluvchi, ham himoyalanuvchi o'yinchilar ISTALGAN VAQTDA bir-birlariga teginib ketishdan saqlanishga mas'uldirlar. To'p ushlagan o'yinchiga to'g'ridan-to'g'ri hujumchilar tomon yugurish, hujumchilarga esa to'p ushlagan o'yinchining harakatlanish yo'lini to'sish, o'rabi olish taqiqlanadi. O'z tasmasini har qanday usul bilan himoya qilish yoki to'sish uchun qo'llardan, tirsaklardan yoki to'pdan foydalanishga ruxsat berilmaydi. Kiyim yoki to'pni tortib olish, shuningdek, to'p ushlagan o'yinchidan to'pni urib olib qo'yish mumkin emas. Teginishga harakat qiluvchi o'yinchi jazolanishi kerak va unga mana shu qoidani eslatib qo'yish zarur.

Yodda tuting: "O'yinchiga emas, bo'sh joyga yuguring".

8. Teg-regbi o'yinida qanday qilib "tutib olish (zaxvat, tackle) harakati bajariladi"? — faqat to'p ushlagan o'yinchigina "tutib olinishi" mumkin. "Zaxvat" — bu himoyachi tomonidan to'p ushlagan o'yinchining bir yoki ikkita tasmasini shunchaki yulib olish. So'ng himoyachi tasmani boshi uzra ko'tarib hamma eshitadigan qilib "zaxvat" deb baqirishi kerak.

Izoh: Agar o'yin hakam bilan bo'layotgan bo'lsa, tasma yulib olinganida hakamning o'zi "ZAXVAT BIR*", ... PAS", "ZAXVAT IKKI, PAS" va hokazo deb qichqirgani osonroq.

9. To'p ushlagan o'yinchi (hujumchi) tutib olishdan (zaxvat)dan keyin nima qilishi kerak? — Bolalar teg-regbi o'yinida tutib olingandan keyin o'yin to'xtatilish holati yo'q; buning o'rniiga to'p ushlagan o'yinchi to'xtashi va zudlik bilan pas uzatishi kerak. To'p ushlagan o'yinchiga ko'pi bilan uch (3) qadam tashlashga ruxsat va pas berishi uchun uch (3) soniyadan ko'p bo'limgan muddat beriladi. Agar u bu qoidaga rioya qilmasa, qoidabuzarlik ro'y bergen joydan turib to'pni o'yinga kiritish huquqi aybsiz jamoa foydasiga olib beriladi.

10. Tutib olish harakatini bajargan o'yinchi tutib olishdan keyin nima qilishi kerak? — Tutib olish harakatini bajargan o'yinchi va boshqa himoyachilar to'p ushlagan o'yinchidan (hujumchi) uning pasni amalga oshirishiga joy bergen holda kamida bir (1) metrga nari ketishlari kerak. Tutib olish harakati amalga oshirilganidan va hujumchi o'yinchi pasni uzatgandan keyin, ikkala o'yinchi — "hujumchi" va "tutib olishni bajargan o'yinchi" — darhol o'yindan chiqadilar. Tutib olish harakatini bajargan o'yinchi tasmasini hujum qilayotgan o'yinchiga bermagunicha (tasmani erga tashlamasdan) o'yinda ishtirok etishni davom ettira olmaydi, hujumchi o'yinchi esa tasmani qaytadan belbog'i/kiyimiga mustahkamlamagunicha o'yinda ishtirok eta olmaydi.

11. To'pni ikki qo'l bilan ushslashga oid qoida bormi? — O'yinni pas uzatishga rag'batlantirish va to'p ushlagan o'yinchi o'z tasmasini himoya qilishga atayin yoki beixtiyor urinishiga yo'l qo'ymaslik uchun himoyachilardan uch (3) metr masofada turgan vaqtida to'p ushlagan o'yinchi TO'PNI IKKALA QO'LI BILAN USHLASHI SHART. Agar to'p ushlagan o'yinchi bu qoidani buzsa, hakam "IKKI QO'L" degan ogohlantirishni baqirib e'lon qiladi.

Agar bu ogohlantirish pisand qilinmasa, u holda o'yinchini jazolash qoidabuzarlikda aybdor bo'limgan jamoa foydasiga to'pni o'yinga kiritish huquqini berish yo'li bilan amalga oshiriladi.

12.“To'pni o'yinga kiritish” nima degani? – To'pni o'yinga kiritish o'yinni boshlash uchun yoki to'p o'yindan chiqqan yoki qoidabuzarlik ro'y bergan yoki to'pga egalik huquqini boshqa jamoaga berilgan joydan boshlab, o'yinni tiklash uchun qo'llaniladi. To'p erga qo'yilgan bo'lishi yoki qo'llarda bo'lishi mumkin va hakamning “O'YIN” degan buyrug'i bilan, ammo undan oldin emas, hujum qiluvchi o'yinchi to'pga oyog'ining kafti yoki oyog'ining pastki qismi bilan teginishi va pas uzatishi kerak bo'ladi. To'pni o'yinga kiritish vaqtida raqib jamoa o'yinchilari orqaga, o'z hisob maydon chiziqlari yo'nalishi bo'ylab yetti (7) metrga yoki agar yaqinroq bo'lsa, o'zlarining hisob maydon chiziqlarigacha bo'lgan joylarga nari ketishlari kerak. Pas uzatmaguncha himoyachilarga oldinga harakatlanish ruxsat etilmaydi.

Izoh: Hakam “O'YIN” degan buyruqni berishdan oldin, qoidaga binoan, himoyachilarga ortga qaytib olishlari uchun besh (5) soniya atrofida vaqt berishi kerak. Himoyachilar talab qilingan yetti (7) metrgacha uzoqlashmaguncha, ularga o'yinga aralashishga ruxsat berilmaydi.

13.To'pni o'yinga kiritish qanchalik tez amalga oshirilishi kerak? – To'pni o'yinga kiritishni tez amalga oshirib bo'lmaydi, hakam himoyalanuvchi jamoaga belgilangan yetti metr (7m) masofaga qaytib olishlari uchun (taxminan besh (5) soniya) vaqt va “O'YIN” degan buyruqni berganidan keyingina to'p o'yinga kiritiladi. O'yin pas uzatishdan qayta boshlanishi kerak, o'yinchi ham to'pni o'yinga kiritib, ham o'zi to'p bilan birga yugurishiga ruxsat berilmaydi.

14.“O'yindan tashqari” holatda nima degani? – “tutib olish harakatini bajargan” (zaxvat) zahoti o'yinchilar “o'yindan tashqarida” bo'lib qoladilar, ammo muhimi shuki, faqatgina himoyalanayotgan o'yinchilar “o'yindan tashqari” holatda bo'lganliklari uchun jazolanadilar. Osonroq qilib aytganda, “tutib olish harakati” (zaxvat) sodir bo'lishi bilan o'yindan tashqari holatdagi faraz qilingan chiziq yuzaga keladi, u to'pning ustidan maydonning eniga o'tgan bo'ladi (tutib olish harakatini bajargan o'yinchidan tashqari bu chiziq bir (1) metr uzoqlikda joylashgan (yuqorida keltirilgan

10 qoidaga muvofiq). Tutib olish harakati sodir bo'lgandan keyin barcha himoyachi o'yinchilar to'p "o'yindan tashqari" chiziqda holatidagi chiziq ortida o'zlarining hisob maydon chiziq tomonlariga o'tishlari kerak. "Tutib olish" harakatini bajarish vaqtida to'p oldida bo'lgan himoyachi o'yinchilar "o'yindan tashqari" holatga uchraydi, har qanday holatda ham o'yinga aralashishlari masalan, bloklash yoki pas uzatishga xalaqit berish, yordamchi o'yinchilarga xalaqit berish yoki pasni qabul qiluvchi o'yinchini tutib olishlari taqiqlanadi.

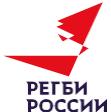
15. O'yinchilar "o'yindan tashqari" holatida qanday jazolanadilar? — O'yinchilar "O'YINDAN TASHQARI" HOLATDA FAQAT AGAR ULR "O'YINDAN TASHQARI" HOLATDA BO'LIB VA "TUTIB OLISH" DAN SO'NG DARHOL O'YINGA ARALASHSALAR jazolanishlari kerak. Agar o'yinchilar "tutib olish" vaqtida "o'yindan tashqari" holatda bo'lsalar, bor kuchlari bilan "o'yinda" holatiga darhol qaytishga harakat qilishlar kerak; ammo agar ular hech qanday shaklda o'yinga aralashmasalar, unda ular jazolanmasligi kerak, hamda o'yin davom etishi lozim. To'p ushlagan o'yinchi "tutib olish" harakatidan so'ng pastni uzatsa, o'yin davom etadi, bu "ochiq o'yin" deb hisoblanadi va "o'yindan tashqari" holat mavjud emas. "O'yindan tashqari" holatdagi o'yinchilar vaqtinchalik o'yindan chiqqan holda bo'ladi.

"O'yindan tashqari" holatda to'pni o'yinga kiritish jazosi aybsiz jamoa orqali amalga oshiriladi.

16. "Oldinga o'yin" (igra vpered) nima degani? — o'yinchi to'pni ilib olishga harakat qilganda va raqibning hisob maydon chizig'i yo'nali-shida to'p erga tushirib yuborganda, oldinga o'yin sodir bo'ladi.

"Oldinga o'yin" holatida to'pni o'yinga kiritish jazosi aybsiz jamoa orqali amalga oshiriladi.

17. Kimdir qoidalarni buzsa yoki urinish (popitka, try) amalga oshirilsa nima bo'ladi? — Teg-regbi qoidalalarining har qaysi qoidabuzarlik holatida aybsiz jamoa tomonidan qoidabuzarlik ro'y bergan joydan turib to'pni o'yinga tushirilishi belgilanadi va tutib olish harakatlarining hisobi nolga qaytariladi. Agar hisob chizig'i ortida yoki ungacha bo'lgan besh metrlik (5m) masofada qoidabuzarlik holati qayd qilinsa, etarlicha kenglikni yaratish

uchun hisob chizig'idan besh metr (5m) uzoqlikda turib to'pni o'yinga tushirish belgilanadi. Urinish (popitka) amalga oshirilsa, uni amalga oshirmagan jamoa maydon markazidan turib, to'pni o'yinga kiritish orqali o'yinni qaytadan boshlaydi.

18. Agar hujumchi o'yinchi urinishni (popitka) amalga oshirayotgan paytda ushlab olinsa nima bo'ladi? — Agar hujumchi o'yinchi urinishni amalga oshirish uchun to'pni erga qo'yishidan oldin ushlab olingan bo'lsa, bunday urinish (popitka) hisobga kiritilishi kerak EMAS. Buning o'rniga "tutib olish" harakati hisoblanadi va o'yin hujumchi jamoa tomonidan hisob chizig'idan besh metr (5m) uzoqlikdan turib, to'pni o'yinga kiritish orqali qaytadan boshlanadi. Agar ushbu "tutib olish" harakati beshinchisi bo'lsa, to'pni qarshi jamoaga berish majburiyati yuzaga keladi.

Izoh: *Tutib olish holati hisob chizig'ining ortida yoki yonida sodir bo'lsa, hujumchi o'yinchi sheri giga urinishni (popitka) amalga oshirishi uchun pas uzatishi mumkin, ammo bu uch (3) soniya ichida qilinishi shart.*

19. Xatodan yoki o'yinga aralashuvdan so'ng o'yinni qachon davom ettirish mumkin? — Xavfsizlik masalalarini istisno qilgan ravishda hakamlar ustunlik (preimushestvo) taqdim qilishlari va o'yinni davom ettirishga ruxsat berishlari kerak.
20. Nimalardan saqlanish kerak — O'yin xavfsizligi va vijdonan yo'nalishi uchun o'yinchilar quyidagi qoidalarga rioya qilishlari zarur:
- Oyoq bilan urmaslik — teg-regbi o'yinida oyoq bilan zarba berish taqiqlangan.
  - Urinishni (popitka) amalga oshirish uchun erda yotgan to'pni ustiga sho'ng'imaslik va ochiq o'yin paytida erda yotgan to'pni saqlab qolish uchun sho'ng'imaslik kerak. Buning o'rniga o'yinchilar urinishni (popitka) amalga oshirish va o'yin paytida yotgan to'pni o'ynash uchun doim oyoqlarida qolishlari kerak bo'ladi.
  - Har doim to'p ushlagan o'yinchining to'pini tortmaslik va qo'lidan urib olib qo'ymaslik kerak.
  - Aylanmaslik va sakramaslik — to'p ushlagan o'yinchiga "tutib olish" harakatidan qochish uchun ataylab aylanish yoki sakrashga ruxsat berilmaydi.

- Tegishli tartibda o'z o'rniغا, ya'ni belbog'ning har tarafiga bittadan, mustahkamlanmagan ikkita tasma bo'lmasa, o'yinda ishtirok etmaslik.

Agar yuqoridagi qoidalardan birontasi buzilsa, aybsiz jamoa tomonidan to'pni o'yinga kiritish belgilanadi.

Izoh: Agar o'yinni yangi kelganlar yoki qobiliyatları etarli bo'limgan o'yinchilar o'ynasalar, tashkilotchilarning ixtiyoriga ko'ra, o'yinchilarga tutib olishdan (zaxvat) so'ng pasni uzatishlari uchun uch (3) soniyadan ko'proq vaqt berilishi mumkin va tutib olishlar soniga (tutib olishlar soni) qarab, to'p almashishi belgilashdan avval tutib olishlari soni besh (5) dan ko'proq bo'lishi mumkin. SHuningdek, yanada tajribali o'yinchilar uchun yoki maydoni cheklangan joydagi o'yinda tutib olishlar soni beshdan (5) kamaytirilishi mumkin.

Harakatlanish qoidalari

Barcha o'yinchilar va murabbiylardan o'yin/musobaqa qoidalariiga, hakamlar va rasmiy vakillar tomonidan qabul qilinadigan qarorlariga riosa qilishlari talab etiladi. Maydonda halol o'yin va o'zaro do'stona sport raqobatini namoyon etishlari umid qilinadi. Qoidalarga nomuvofiqlik holatlarida va/yoki ularni qayta va atayin buzganlarida yohud xavfli o'yin ko'rsatganlarida hakamlar/rasmiy vakillar o'z ixtiyorlariga muvofiq sariq (vaqtinchalik o'yindan chiqarish) yoki qizil (o'yindan chiqarish) kartochkalarini qo'llashlari kerak bo'ladi.

E bo'lim. Qoidalarning batafsil bayoni:

1-qoida. Jamoalar/Kiyim-kechak (ekipirovka)

O'yinning har vaqtida maydonda o'yinchilarning eng ko'p miqdori – har bir jamoadan yettidan (7) o'yinchi. Aralash o'yinlarda vaqtning istalgan paytida maydonda qarama-qarshi jins vakillaridan kamida uch (3) o'yinchi bo'lishi kerak (mahalliy Ittifoqlar tomonidan o'zgartirilishi ham mumkin). O'yinning istalgan vaqtida o'yinchi almashinushi amalga oshirilishi mumkin, ammo aralash o'yinlarda har qaysi jinsdag'i o'yinchilarning nizomda belgilangan miqdori saqlab turilishi kerak. Odatta, jamoalar o'n ikkita (12) o'yinchidan tashkil topadi (mahalliy Ittifoqlar tomonidan o'zgartirilishi ham mumkin).

- 1.1 Festival ko'lamidagi o'yinlarda o'yinchilarni "A" jamoadan "V" jamoaga o'zgartirish ishlari bo'lishi kerak emas, ya'ni festival davomida bir o'yinchi bir jamoa uchun o'ynashi lozim. Biroq, qandaydir jamoa o'yinchilarining aksariyati tan jarohati olgan holat kuzatilsa, o'yin tashkilotchilari o'zga jamoalar tarkibidagi o'yinchilarni almashtirish haqidagi qarorni qabul qilishlari mumkin.
- 1.2 O'yinchilarning kiyim-kechagi (ekipirovkasi) – Barcha o'yinchilar yo teg-regbi o'yini belbog'ini bog'laydilar yoki teg-regbi o'yinining rasmiy kiyimini kiyadilar. Ustki kiyimlar har vaqt ichkariga kiritilgan bo'lishi kerak. Tasmalar belbog'ning har ikki tomoniga to'g'ri joylashgan bo'lishi kerak. Agar ikkita tasmasi o'z joyida bo'lmasa, o'yinchi o'yinda ishtirok eta olmaydi.

Jazo: To'pni qaytadan o'yinga tushirish.

Izoh: O'yinchilarga o'zga o'yinchilar uchun xavf tug'diradigan narsalarni kiyishi, masalan, uzuk, zirak yoki soat kabi taqiqlanadi. O'yinchilarga sport uchun mo'ljallangan siqib turuvchi kiyim va boshqa shu kabi narsalar yoki teg-regbi o'yinining maxsus kiyimi ichidan sport kiyimini kiyishlariga ruxsat beriladi. Bunda, hakamning "kiyilgan kiyim raqibning tutib olish harakatini amalga oshirishida xalaqit bermaydi" degan fikrini e'tiborga olish kerak.

- 1.3 Hakam o'yin boshlanishidan avval har qaysi jamoani faqatgina yyettita (7) bir xil (rangidan tashqari aynan o'xshash) tasmalar to'plami bilan birga maydonga chiqarishi kerak. Agar o'yinchi o'yin davomida almashtirilgan bo'lsa, u o'z tasmasini maydonga chiqayotgan yangi o'yinchiga beradi. Agar teg-regbi o'yinining kiyimlari o'rniga yopishqoq belbog'lardan foydalanilayotgan bo'lsa, zaxiradagi almashtiriladigan o'yinchi almashtirilayotgan o'yinchi qo'lidan yopishqoq tasmani olmagungacha yopishqoq belbog'dan foydalanmasligi kerak.

Izoh: Ushbu qoida bo'yicha o'ynaladigan o'yin shuni anglatadiki, jamoa hech qachon o'yinning istalgan vaqtida unda ishtirok etayotgan yetti (7) o'yinchidan ortiq tarkibga ega bo'la olmaydi.

1.4 Har bir jamoa tasmasining rangi o'yinchilar kiyimining ayni rangida bo'lishi yoki unga o'xhashi mumkin emas. Hakamning fikricha, bu holat o'yinda halol bo'limgan ustunlikka olib kelishi mumkin.

1.5 O'yin oxirida barcha tasmalar hakamga qaytarilishi kerak.

1.6 O'yinning istalgan vaqtida qayta tarkib almashinuviga ruxsat beriladi, ammo aralash o'yinlarda har qaysi jinsdagi o'yinchilarning etarlicha miqdori ushlab turilishi kerak. Almashtirilgan o'yinchi o'z o'rniga kiradigan o'yinchi maydonga tushishidan oldin o'yinni tark etishi kerak. O'yin davomidagi barcha almashinuvlar maydonning bir tarafidan amalga oshirilishi kerak.

O'yinchilarga o'zga o'yinchilar uchun xavf tug'diradigan narsalarni kiyish, masalan, uzuk, zirak yoki soat kabi narsalar taqish taqiqilanadi. Agar bezaklarni, masalan, uzuklarni echishning imkonini bo'lmasa, ularning o'tkir yoki bo'rtib chiqqan qirralari tamoman tasma bilan qoplanishi kerak.

Izoh: Xavfsizlik maqsadida belbog'ning qolgan ortiqcha qismi shunday ichga kirgizilgan bo'lishi kerakki, uni tasodifan tortib olish mumkin bo'lmasin.

1.7 Bu qoida mahalliy Ittifoqlar tomonidan belgilanadi, biroq oyoq kiyim ob-havo va o'yin maydoni yuzasiga muvofiq bo'lishi kerak. CHim uchun afzal ko'rilgan va tavsiya qilingan oyoq kiyimi – bu dumaloq yoki tekis shakldagi quyma tishli butsi yoki maydon yuzasi quruq va yumshoq bo'ladigan bo'lsa, krossovkalar.

1.8 Himoya bosh kiyimi (shlem), bosh ro'moli, beysbol kepkalari va boshqalar kiyishga ruxsat beriladi, chunki ular xuddi shu narsalar bilan himoyalangan o'yinchilarga hamda maydondagi boshqa o'yinchilarga xavf tug'dirmaydi.

1.9 O'yinchilarga ko'zoynak (ochki) va quyoshdan himoya qiluvchi ko'zoynak taqishga ruxsat berilmaydi. Kontakt linzalari va himoya qiluvchi sport ko'zoynaklarini taqishlari mumkin.

Hakamlik faoliyatini engillashtirish maqsadida ikkala jamoa bir-biridan keskin farq qiladigan rangdagi kiyimlarda bo'lislari kerak. Agar hakamning fikricha, kiyimlarning rangi bir-birga o'xshash, deb topilsa, mezbon jamoa odatda, o'z maxsus kiyimi (formasi) rangini o'zgartirishi kerak.

2 qoida. O'yinning davomiyligi/O'yinning boshi

- 2.1 Qoidaga mahalliy Ittifoqlar tomonidan o'zgartirish kiritilishi mumkin, ammo odatda, bir o'yinning davomiyligi har biri yigirma (20) daqiqadan iborat bo'lgan ikkita yarim o'yindan tashkil topadi. Yarim o'yinlar o'rtasida besh (5) daqiqalik tanaffus bo'lib, o'sha vaqtida jamoalar maydonda joy almashadilar.
- 2.2 Festival tadbirlarida o'yinlarning davomiyligi turlicha bo'lishi mumkin va ushbu davomiylilik tadbirning hajmi hamda ko'lamiga, shuningdek, vaqt imkoniyatlariga bog'liq bo'ladi. Qo'llanma sifatida har biri yetti (7) daqiqadan iborat bo'lgan va orada bir (1) daqiqa tanaffuslik ikkita yarim o'yinlar tavsiya qilinadi. Agar vaqt etishmovchiligi yuzaga kelsa, u holda o'yin tanaffussiz o'n (10) daqiqa davom etishi mumkin.
- 2.3 Qur'ani yutib olgan sardor o'z jamoasi uchun yo o'yinning yo'nalishi yoki to'pga egalik qilish va o'yinni boshlash huquqini tanlashi mumkin. Qur'ani boy bergan sardor esa raqibdan qolgan variantni tanlaydi.

3-qoida. Ochko yig'ish

Teg-regbi o'yinida ochkolar yig'ishning yagona usuli — bu urinishni (popitka, try) amalga oshirish. Urinish hujumchi jamoa qachonki hisob zonasida hisob chizig'iga yoki uning ortiga to'pni qo'ysagina hisob ochiladi. Agar to'p hisob maydonining aut chizig'iga yoki "jonsiz to'p" chizig'iga qo'yilgan bo'lsa, urinish (popitka) hisobga olinmaydi va o'yin hisob chizig'idan besh metr (5m) uzoqlikdan turib himoyachi jamoa tomonidan to'pni o'yinga kiritilishi orqali davom ettiriladi.

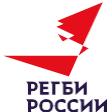
Izoh: O'yin qattiq qoplama ustida yoki chegaralangan maydonda o'tkazilayotgan bo'lsa, xavfsizlik maqsadida to'p ushlagan o'yinchi hisob chizig'ining vertikal tekisligini shunchaki kesib o'tsa, urinish (popitka) hisobga olinadi. Mana shu holatda to'pni erga tekkazish talab etilmaydi.

- 3.2. Urinish (popitka) uchun bir ochko beriladi. Biroq, aralash o'yinlarda jamoaviy faollikni rag'batlantirish uchun qiz bola tomonidan amalga oshirilgan bo'lsa, urinish ikki (2) ochkoga baholanadi. Ammo sharti shuki, bu urinish uchun ikki (2) ochkonni qo'lga kiritish maqsadida to'pni hisob chizig'idan qiz bolaning o'zi olib o'tgan bo'lishi kerak. O'g'il bola o'yinchi hisob chizig'ini kesib o'tganidan keyin qiz bola o'yinchiga pas uzata olmaydi, shuningdek, orqaga maydonga yugurib chiqib ham, qiz bola o'yinchiga pas uzata olmaydi. Agar shu holat qayd etilsa va urinish (popitka) amalga oshirilsa, bunday urinishga (popitka) bir (1) ochko beriladi.
- 3.3 Urinishni amalga oshirish uchun xavfsizlik yuzasidan sho'ng'ish yoki maydon bo'ylab sirpanmaslik kerak; o'yinchilar ochko yig'ishlari uchun oyoqda tik qolishlari lozim.

Jazo: To'pni qaytadan o'yinga kiritish.

Izoh: Agar o'yinchi tizzalagan holda to'pni erga qo'ysa, urinish (popitka) hisobga olinadi, ammo shundan keyin barcha o'yinchilarga urinishni (popitka) amalga oshirish uchun tik oyoqda qolishlari kerakligi eslatib o'tilishi lozim.

- 3.4 Urinishni (popitka) amalga oshirgandan so'ng urinishni amalga oshirgan jamoaning raqiblari markazdan, maydonning o'rta chizig'idan turib, to'pni maydonga kiritgan holda o'yinni yangilaydilar.
- 3.5. Agar hujumchi o'yinchi urinishni amalga oshirish uchun to'pni erga qo'yishidan oldin "tutib olingan" bo'lsa, urinish hisobga olinmaydi. Bu "tutib olish harakati" hisobiga kiritiladi va o'yin hujumchi jamoaning hisob chizig'idan besh metrlik (5m) masofada turib to'pni o'yinga kiritishi orqali yangilanadi. Agar bu beshinchi (5) tutib olish bo'lsa, to'pni almashish holati sodir bo'ladi.

Izoh: Hisob chizig'i yonida yoki ortida "tutib olish harakati" sodir etilayotgan bo'lsa, hujumchi o'yinchi o'z jamoadoshiga urinishni (popitka) amalga oshirishi uchun pas uzatish imkoniyatiga ega, faqat bu ish uch (3) soniya davomida amalga oshirilishi shart.

3.6 Jarimali urinish (shtrafnaya popitka) — raqibning qo'pol o'yini tufayli imkonli urinish (popitka) amalga oshmay qolsa, u hisobga olinadi. Agar ushbu oxiriga etmay qolgan urinishning muallifi qiz bola bo'lsa, uning urinishi ikki (2) ochkoga baholanadi.

4-qoida. O'yin jarayoni

4.1 Kontaktsiz – o'yinchilar o'rtasida qat'iy ravishda KONTAKTSIZ o'yinga ruxsat beriladi, ikkala jamoa orasidagi yagona ruxsat etilgan "kontakt" - bu to'p ushlagan o'yinchining belbog'/ko'ylagidan tasmani (lenta) yulib olishdir. Ham hujumchi, ham himoyachi o'yinchilar HAR QANDAY VAQTDA bir-birlari bilan kontakt qilmaslik uchun javobgardir. To'p ushlagan o'yinchiga to'g'ri himoyachi o'yinchi tomon yugurishiga ruxsat berilmaydi, himoyachi o'yinchilar uchun esa, to'p ushlagan o'yinchining harakatlanishini bloklashga ruxsat berilmaydi. Har qanday yo'l bilan o'zining tasmasini himoya qilishda qo'llar, tirsak yoki to'p uchun bloklash harakatini ishlatishga ruxsat berilmaydi.

Kiyimdan tortishga va to'pni tortib olishga, shuningdek, to'p ushlagan o'yinchining qo'lidagi to'pga urishga ruxsat berilmaydi. Kontaktni sodir bo'lishda sababchi bo'lgan o'yinchi jazolanishi kerak va bu qoida haqida unga eslatib qo'yish lozim.

Jazo: To'pni qaytadan o'yinga kiritish.

Yodda tuting: “O'yinchiga emas, balki bo'sh joyga yuguring”.

4.2 Himoyachi o'yinchilar "tutib olish" harakatini yon tomondan bajarishlari kerak va tasmani yulib olish uchun hujumchi o'yinchining tanasini kesib o'tmaslik kerak. Himoyachi o'yinchi hakamning ixtiyoriga ko'ra, lentani yulib olishga harakat qilishi kerak va to'p ushlagan o'yinchini yoki boshqa hujumchi o'yinchi tanasining biron-bir qismi bilan oldinga harakatlanishiga to'sqinlik qilmasligi kerak. Kontaktni sodir bo'lishda sababchi bo'lgan o'yinchi jazolanishi kerak.

Jazo: To'pni qaytadan o'yinga kiritish.

4.3. Ikki qo'lli to'p qoidasi – agar to'p ushlagan o'yinchi himoyachi o'yinchilarga yaqinlashayotganda to'pni qo'l ostiga qistirib olgan bo'lsa yoki bir qo'lda ushlab tursa, uning "erkin qo'li"/"bo'sh qo'li" ataylab yoki beixtiyor "tutib olish" harakatini bajarmoqchi bo'lgan himoyachi o'yinchining urinishlariga xalaqit berishi, to'sib qo'yishi yoki qaytarishi ehtimoli katta. Bu ko'pincha himoyachi o'yinchilarning noroziligiga va o'yinchilar o'rtasida mutlaqo keraksiz kontaktga olib keladi. Bunga yo'l qo'ymaslik uchun va shu bilan birga, teg-regbi o'yinida pas uzatishni rag'batlantirish uchun TO'P USHLAGAN O'YINCHI HIMOYACHI O'YINCHIGA YAQINLASHISHIGA UCH (3) METR QOLGANDA TO'PNI IKKI QO'LI BILAN USHLASHI KERAK.

Agar kerak bo'lsa, hakamlar "IKKI QO'L" deb qichqirish orqali ushbu qoidadan foydalanishni rag'batlantiradilar, agar o'yinchi bu ogohlantirishni rad etsa yoki o'zining bo'sh qo'lini aralashish, bloklash yoki himoyachi o'yinchiga qarshi chiqishga ishlatsa, to'p ushlagan o'yinchini jazolaydilar.

Jazo: To'pni qaytadan o'yinga kiritish.

Izoh: *Tajriba shuni ko'rsatadiki, ba'zi o'yinchilar to'pni ikki qo'l bilan ushlashga odatlanmagan bo'lishi mumkin, ammo o'yinchilar bu qoidadan foydalanishni boshlasa, tez orada teg-regbi o'yinida odat tusiga aylanadi va ular uni kamdan-kam buzadilar.*

Bir qo'l bilan to'pni uzatishga ruxsat berilgan, chunki tutib olinish holatini kamaytirishning boshqa usuli yo'q.

Hakamlar o'yinchilarni jazolashdan oldin to'pni bir qo'lda ushlab turgani haqida ogohlantirishi shart emas.

4.4. Oldinga pas uzatish va oldinga o'yinga ruxsat berilmaydi.

Jazo: To'pni qaytadan o'yinga kiritish.

5-qoida. Tutib olish (zaxvat) va tutib olishlar soni

5.1 Faqatgina to'p ushlagan o'yinchi tutib olinishi mumkin va tutib olish (zaxvat) – bu shunchaki, to'p ushlagan o'yinchidan bitta yoki ikkita tasmani yulib olishdir.

To'p ushlagan o'yinchi qochib ketishi yoki tutib olishga uringan himoyachi o'yinchilardan chetlanishi mumkin, lekin hech qanday holatda ham o'z tasmasini himoya qila olmaydi yoki qarshilik ko'rsata olmaydi. Bunda to'p yoki tirsak orqali foydalanish taqiqlanadi.

Izoh: Agar sharoitlar imkon bersa, boshqa o'yinchilar bilan kontakt qilmagan holda himoyachi o'yinchilarga tasmalarni yulib olish uchun sakrashga ruxsat beriladi. Ammo tashkilotchilarning fikricha, o'yin usti yopiq zal yoki usti qattiq maydon yoki notekis maydonda sakrash xavfli bo'lishi mumkin, shuning uchun himoyachi o'yinchilar "tutib olish" harakatini bajarish paytida sakramasliklari kerak.

5.2 Himoyachi o'yinchi tasmani yulib olishi bilan tasmani boshidan yuqoriga ko'taradi va barchaga eshitiladigan qilib "Zaxvat" deb qichqiradi. Hakam "Zaxvat" deb qichqirgan holda tutib olish (zaxvat) to'g'ri bajarilganligini tasdiqlaydi va ushbu bosqichda jamoa amalga oshirgan tutib olishlar (zaxvatlar) sonini – tutib olishlar soni, ya'ni "ZAXVAT BIR... PAS", "ZAXVAT IKKI... PAS" va hokazolarni nomlaydi.

5.3 Tutib olish (zaxvat) harakati bajarilgandan so'ng to'p ushlagan o'yinchi nima qilishi kerak? — Bolalar teg-regbi o'yinida tutib olish bajarilgandan so'ng o'yin to'xtatilmaydi; buning o'rniiga to'p ushlagan o'yinchi to'xtashi va darhol pasni uzatishi shart. To'p ushlagan o'yinchilarga maksimal darajada uch (3) qadam tashlashlariga ruxsat beriladi va bunda pasni uzatishlari uchun ularga uch (3) soniyadan ortiq vaqt berilmaydi. Agar u bunga rioya qilmasa, unda qoidabuzarlik sodir etilgan bo'ladi va aybsiz jamoa to'pni o'yinga kiritish huquqiga ega bo'ladi. Hakam bunday vaziyatdagi o'yinchilarga "ZAXVAT BIR... PAS", "ZAXVAT IKKI... PAS" DEB YORDAM BERADI.

Jazo: To‘pni qaytadan o‘yinga kiritish.

Izoh: to‘p ushlagan o‘yinchi pasni to‘xtab turgan (zaxvat) vaqtida uzatishi mumkin.

5.4 Tutib olish (zaxvat) harakatidan so‘ng tutib olingan o‘yinchi nima qilishi kerak? – Tutib olishni bajargan hamda boshqa himoyachi o‘yinchilar to‘p ushlagan o‘yinchi pas uzatishi uchun (hujumchi) kamida bir (1) metr masofada joy berishlari kerak. Tutib olish harakati bajarilgandan so‘ng va hujumchi o‘yinchi pas uzatgandan so‘ng ikkala o‘yinchi – “hujumchi” va “tutib olingan” – tezlik bilan o‘yindan chiqadilar. Tutib olgan o‘yinchi hujumchi o‘yinchiga tasmani qaytadan uzatmaguncha (tasmani erga tashlash taqiqlanadi), o‘yinda ishtirok etishni davom ettira olmaydi, hujumchi o‘yinchi esa, belbog’/ko‘ylakka tasmani qayta mustahkamlamaguncha o‘yinda ishtirok eta olmaydi.

5.5 Hujumchi jamoa ketma-ket to‘rt (4) “tutib olish” yoki “to‘pni o‘yinga kiritish”ga ega. Agar beshinchi (5) tutib olish harakati bajarilsa, to‘p raqib jamoaga o‘tish holati yuzaga keladi va raqib jamoaga beshinchi (5) tutib olish harakati bajarilgan joydan to‘pni o‘yinga kiritish huquqi beriladi.

Izoh: Agar o‘yinni yangi kelganlar yoki qobiliyatlari etarli bo‘lmasligi o‘yinchilar o‘ynasalar, tashkilotchilarning ixtiyoriga ko‘ra, o‘yinchilarga tutib olishdan (zaxvat) so‘ng pas uzatishlari uchun uch (3) soniyadan ko‘proq vaqt berilishi mumkin va tutib olishlar soniga qarab, to‘p almashishi belgilashdan avval tutib olishlari soni beshdan (5) ko‘proq bo‘lishi mumkin. SHuningdek, yanada tajribali o‘yinchilar uchun yoki maydoni cheklangan joydagi o‘yinda tutib olishlar soni beshdan (5) kamaytirilishi mumkin.

5.6 To‘pni o‘yinga kiritish qaerdan belgilanishidan qat’iy nazar tutib olishlar soni 0 ga qaytadi (istisno mavjud bo‘lgan 3.5. qoidaga qarang). Bu to‘pga egalik qilmagan jamoa uchun qodalarni ataylab buzmasliklari uchun yaxshi rag‘batdir.

5.7 Agar to‘p ushlagan o‘yinchi bir paytning o‘zida pas bilan birga “tutib olinsa”, ya’ni “tutib olish” vaqtida to‘p ushlagan o‘yinchi pas uzatib, qo‘lini to‘pdan soqit qilsa, hakam har doim bu vaziyatni hujumchi jamoaning foydasiga baholaydi, buni tutib olishlar sonidagi “tutib olish” deb hisoblamasligi kerak. Hakam o‘zining qarorini “TO‘P KETDI, O‘YNAYVERING” degan so‘zlar bilan e’lon qilishi kerak.

5.8 Agar to‘p ushlagan hujumchi o‘yinchi to‘pni erga tegizishdan oldin “tutib olinsa”, urinish (popitka, try) hisoblanmaydi va hisobga olinmaydi (to‘liq ma’lumot uchun 3.5 qoidaga qarang).

5.9 “Tutib olish (zaxvat) to‘g‘ri bajarilishi uchun “tutib olish”ni (zaxvat) bajarayotgan paytida to‘p to‘pni ushlagan o‘yinchining qo‘lida bo‘lishi shart. Agar himoyachi o‘yinchi to‘p ushlagan o‘yinchi pas uzatgandan keyin yoki to‘pni qabul qilishidan avval o‘yinchining tasmasini ataylab yulib olsa, himoyachi o‘yinchi “tutib olish” (zaxvat) harakatini qonunga zid ravishda bajargan hisoblanadi. Ikkala holatda ham agar aybsiz jamoa ustunlikka (preimushestvo) ega bo‘lmasa, hakam qonunbuzarlik sodir bo‘lgan joydan aybsiz jamoaga to‘pni o‘yinga kiritishni belgilashi kerak.

Jazo: To‘pni qaytadan o‘yinga kiritish.

5.10 Agar himoyachi o‘yinchi tasmani yulib olmasdan (“yolg‘on tutib olish”) “ZAXVAT” deb qichqirsa, hujumchi jamoa agar u ustunlikka (preimushestvo) ega bo‘lmasa, to‘pni o‘yinga kiritish huquqiga ega bo‘ladi.

Jazo: To‘pni qaytadan o‘yinga kiritish.

5.11 Xavfsizlik nuqtai nazaridan agar to‘p ushlagan o‘yinchi kutilmaganda erga yiqilsa yoki to‘pga egalik qilgan vaqtida sirpanib ketsa (bunda tizza yoki tirsak erga tegishi ham kiradi), va himoyachi o‘yinchi tutib olish uchun etarlicha masofada joylashgan bo‘lsa, “tutib olish” harakati bajarilgan hisoblanadi. Bunday vaziyatda hakam zudlik bilan o‘yinni to‘xtatadi va o‘yinni qaytadan boshlash uchun to‘pga egalik qilgan jamoaga to‘pni o‘yinga kiritish huquqini beradi va bu “tutib olish” harakati

tutib olishlar soniga qo'shiladi. Agar bu beshinchi (5) tutib olish bo'lsa, to'p almashish sodir bo'ladi.

5.12 Hech bir o'yinchi tegishli tarzda mustahkamlanmagan ikki tasmasiz o'yinda ishtirok etolmaydi.

Jazo: To'pni qaytadan o'yinga kiritish.

Izoh: Ammo o'yining ruhiyatiga ko'ra, agar hakam tasma to'p ushlagan o'yinchining belbog'i/ko'ylagidan tasodifan chiqib ketganini tushunsa va himoyachi o'yinchi tutib olish uchun etarlicha masofada joylashgan bo'lsa, hakam o'yinni to'xtatishi mumkin va to'pga egalik qilgan jamoaga to'pni o'yinga kiritish huquqini belgilaydi, bu tutib olishlar soniga yana bir tutib olish sifatida hisoblanadi. To'pni o'yinga kiritish joyi hakamning ixtiyoriga ko'ra aniqlanadi, ammo bu odatda, tasma tushgan joy yoki hakamning nazarida to'p ushlagan o'yinchi himoyachi o'yinchi tomonidan tutib olinishi mumkin bo'lgan joydir. Hisob bo'yicha bu beshinchi (5) tutib olish bo'lsa, hakam to'p almashish holatini belgilashi kerak.

6-qoida. To'pni o'yinga kiritish

6.1 To'pni o'yinga kiritish o'yinni boshlash uchun yoki to'p o'yindan chiqqan joydan kiritish yoki qoidabuzarlik joyida yoki to'pni almashishda ishlataladi. To'pni o'yinga kiritish joyi belgi (metka) deb nomlanadi. Har qanday o'yinchi o'zining jamoasi uchun to'pni o'yinga kiritishi mumkin. To'p erda bo'lishi yoki qo'lda bo'lishi mumkin va hakamning "O'YNA" buyrug'i bilan, undan avval emas, hujumchi o'yinchi to'pga to'pig'i yoki oyoq kaftlari bilan tegishi va pas uzatishi kerak. To'pga tizza bilan tegishga ruxsat etilmaydi, bunda hakam o'yinni to'xtatishi va to'pni o'yinga kiritishni to'g'ri bajarishini so'rashi kerak.

Izoh: Agar o'yin hakamsiz o'tkazilayotgan bo'lsa, u holda "O'YIN" buyrug'i qarama-qarshi jamoaning sardori tomonidan berilishi ham mumkin.

6.2 Himoyachi jamoa to'pni o'yinga kiritishda o'z chizig'idan yetti (7) metr orqaga, faraz qilingan chiziq "himoya chizig'i"ga yoki agar yaqin bo'lса, o'zining himoya chizig'iga o'tishi kerak. Himoyachi o'yinchilarga hujumchi o'yinchi pas uzatmagunga qadar himoya chizig'idan oldinga harakatlanishga ruxsat berilmaydi.

Jazo: Himoya chizig'idan to'pni o'yinga kiritish.

6.3 To'pni o'yinga kiritishni tez o'ynab bo'lmaydi, hakam himoyachi jamoaga vaqt (talab qilingan yetti (7) metr uzoqlashish uchun besh (5) soniya atrofida) bersa va "O'YIN" deb buyruq bersagina amalga oshiriladi. O'yin hujumchi jamoaning o'yinchisi pas uzatishlari bilan boshlanishi kerak, o'yinni boshlagan o'yinchiga to'pni o'ynashga va bir o'zi yugurishiga ruxsat berilmaydi. Agar bunday holat sodir bo'lса, hakam o'yinni to'xtatishi va to'pni o'yinga to'g'ri shaklda kiritishini so'rashi lozim.

6.4 Hakam odatda, himoyachi o'yinchilarga himoya chizig'idan to'pni o'yinga kiritishda qanchalik uzoq masofaga o'tishlari kerakligini ko'rsatib, "YONIMGA" deb buyruq beradi. Barcha himoyachi o'yinchilar hakamdan o'z chizig'i yoki hakamdan uzoqdagi o'zlarining hisob chizig'idagi vaziyatni bilishlari kerak, aks holda ular jazolanadilar.

6.5 Hakamlar odatda, himoyachi jamoaga himoya chizig'ini tezda egallab olishlari uchun etarlicha (besh (5) soniya atrofida) vaqt beradilar va bunda o'yinni qayta boshlashni juda uzoq vaqtga ushlab turmasligi kerak. Agar himoyachi o'yinchilar orqalariga juda sekin qaytsalar, hakam o'z xohishiga ko'ra, o'yinni davom ettirishga ruxsat berishi mumkin. O'yin qayta boshlanganda, hali yetti (7) metr nariga o'tmagan har qanday himoyachi o'yinchi buni amalga oshirmaguncha o'yinda ishtirok eta olmaydi.

6.6 Agar talab qilingan yetti (7) metrga qaytib kelмаган himoyachi o'yinchi o'yinga xalaqit bersa, aybsiz jamoaga agar u ustunlikka (preimushestvo) ega bo'lmasa, to'pni o'yinga kiritish huquqini beradi.

Bu to'pni o'yinga kiritish holati himoya chizig'idan belgilanadi, shuningdek, himoyachi o'yinchilar ham chekinishlari kerak.

Jazo: To'pni himoya chizig'idan o'yinga kiritish.

- 6.7 Xavfsizlik nuqtai nazaridan to'pni o'yinga kiritishdan so'ng to'pni qabul qilgan o'yinchi to'p bilan potentsial xavfli harakatdan qochish uchun orqada belgilangan ikki (2) metrdan ko'proq joydan harakatni boshlay olmaydi.
- 6.8 Agar qoidabuzarlik hisob chizig'ida yoki undan besh (5) metr masofada sodir bo'lsa, to'pni o'yinga kiritish zarur bo'sh joyni yaratish uchun hisob chizig'idan besh (5) metr narida belgilanadi.
- 6.9. Agar to'pni o'yinga kiritish belgilansa, ammo qoida buzgan jamoa hakamning qaroriga e'tiroz bildirish kabi qoidalarning buzilishida aybdor bo'lsa, hakam qoidabuzarni ogohlantiradi yoki chaqiradi va to'pni o'yinga kiritish joyini yetti (7) metr oldinga suradi. Yana bir qoidabuzarlik hakam to'pni o'yinga kiritish joyini yana yetti (7) metrga surishiga olib kelishi mumkin.

7-qoida. O'yindan tashqari holat

- 7.1 "O'yindan tashqari" holat nima? – O'yinchilar "tutib olish" (zaxvat) harakatini bajarishlari bilanoq "o'yindan tashqari" holatda bo'lishlari mumkin, ammo muhimi, faqat "o'yindan tashqari" holatda bo'lgan himoyachi o'yinchi jazolanishi mumkin. Oddiy qilib aytganda, tutib olish (zaxvat) harakati bajarilishi bilan maydondagi ko'ndalang faraz qilingan chiziqda "o'yindan tashqari" holat paydo bo'ladi (yuqoridagi 5.4. qoidada aytilganidek, bir (1) metr masofada joylashgan tutib olingan o'yinchidan tashqari). Tutib olish (zaxvat) sodir bo'lganda, barcha himoyachi o'yinchilar to'pni orqasida ("o'yindan tashqari" chiziq) bo'limgunlaricha o'zlarining hisob chiziqlari tomonga o'tishga harakat qilishlari kerak. Tutib olish harakati bajarilayotgan paytda to'pni oldida turgan himoyachi o'yinchilar "o'yindan tashqari" holatda bo'ladilar, har qanday holatda ularga o'yinga aralashish, masalan, bloklash yoki pas uzatishga xalaqit berish, yordamchi o'yinchilarga xalaqit berish yoki pasni qabul qilayotgan o'yinchini tutib olishlari taqiqlanadi.

Jazo: To'pni qaytadan o'yinga kiritish.

Izoh: Ochiq o'yinda "o'yindan tashqari" holat yo'q.

7.2.“O'yindan tashqari” holat uchun o'yinchilar qachon jazolanadi? — O'yinchilar “o'yindan tashqari” holatda agar ular “O'YINDAN TASHQARI” HOLATDA VA “TUTIB OLISH” HARAKATIDAN (ZAXVAT) SO'NG DARHOL O'YINGA ARALASHSALAR jazol-nishlari kerak. Agar o'yinchilar “tutib olish” paytida “o'yindan tashqari” holatda bo'lsalar, ular bor kuchlari bilan “o'yinda” holatiga qaytishga harakat qilishlari kerak; ammo agar ular hech qanday shaklda o'yinga aralashmasa, ular jazolanmasligi kerak va o'yin davom etishi kerak. To'p ushlagan o'yinchi “tutib olish” harakatini (zaxvat) bajargandan so'ng pas uzadi, va o'yin davom etadi, bu “ochiq o'yin” sifatida qaraladi va “o'yindan tashqari” chiziq deyarli bo'lmaydi. “O'yindan tashqari” holatdagi o'yinchilar vaqtinchalik o'yindan chiqib turadilar.

Jazo: To'pni qaytadan o'yinga kiritish.

7.3. Hakamlarga yordam berish uchun tasodifan “o'yindan tashqari” holatda bo'lgan o'yinchilar o'yinga aralashishga harakat qilish niyati yo'qligini hakamlarga ko'rsatish uchun ikki qo'llarini boshdan yuqoriga ko'tarishlari kerak.

7.4 To'p ushlagan o'yinchi “tutib olish”dan (zaxvatdan) so'ng to'pni pas uzatsa va o'yin davom etsa, bu holat “ochiq o'yin” hisoblanadi, shu vaqtan boshlab, “o'yindan tashqari” chiziq mavjud emas. Boshqacha so'zlar bilan aytganda, “o'yindan tashqari” chiziq tutib olish (zaxvat) bajarilgan zahoti bir necha soniya mavjud bo'ladi, himoyachi o'yinchilar “o'yindan tashqari” holatda bo'lganlari uchun mana shu qisqa muddat ichida jazolanishlari mumkin.

7.5 Hujumni to'g'ri to'xtatish (prerivanie) — “o'yinda” holatida bo'lgan (to'p uchun) himoyachi o'yinchi oldinga yugurishi mumkin va hujumchi o'yinchi tutib olingan paytida to'pni pasga uzatayotganda himoyachi o'yinchi to'pni olib qo'yishi mumkin.

8-qoida. To‘p o‘yindan chiqadi

- 8.1. Agar to‘p yoki to‘p ushlagan o‘yinchi aut chizig‘iga yoki biron narsaga, yoki aut chizig‘ida yo chiziq ortida biron kimga tegib ketsa, to‘p o‘yindan chiqadi va to‘pga egalik qilmagan yoki to‘pning autga chiqib ketishidan oldin unga teginmagan jamoa foydasiga to‘pni o‘yinga kiritish huquqi belgilanadi. Ushbu to‘pni o‘yinga kiritish keraklicha kenglikni yaratish uchun aut chizig‘idan besh metr (5m) narida amalga oshiriladi.
- 8.2 Agar to‘p yoki to‘p ushlagan o‘yinchi burchak bayroqchasiga, hisob maydonining aut chizig‘iga yoki “jonsiz to‘p” chizig‘iga, yoki mana shu chiziqlar ortidagi erlarga tegsa, to‘p “jonsiz to‘p”ga aylanadi. Agar to‘p hisob maydoniga hujum qilayotgan jamoa tomonidan etkazilgan bo‘lsa, to‘pni o‘yinga kiritish huquqi himoyachi jamoaga belgilanadi. Agar to‘p hisob maydoniga himoyachi o‘yinchi tomonidan etkazilgan bo‘lsa, unda to‘pni o‘yinga kiritish hujumchi jamoa tomonidan amalga oshiriladi. Har ikki vaziyatda ham to‘pni o‘yinga kiritish maydonning markazida, hisob maydoni chizig‘idan besh metr (5 m) oldinda ijro etiladi.

9-qoida. Ustunlik (preimushestvo)

- 9.1 Agar xavfsizlik masalasi o‘rtaga qo‘yilmagan bo‘lsa, o‘yin davomiyligini ta‘minlash uchun ustunlik imkoniyatli har qanday vaziyatda doimo qo‘llanilishi kerak.
- 9.2 Ustunlik (preimushestvo) qoidasi shuni anglatadiki, agar xushtak chalish va o‘yinni zudlik bilan to‘xtatishdan oldin qoidabuzarlik yuz bergen bo‘lsa, agar qoidabuzarlikda aybsiz jamoa hududiy yoki taktik ustunlikni olsa, hakam o‘yinni davom ettirishga ruxsat beradi. Hakam o‘yinchilarga “USTUNLIKNI O‘YNAYMIZ” deb hayqirib, ya’ni ovozli xabar berib, imo-ishoralar bilan ustunlik signalini ko‘rsatishi kerak (aybsiz jamoa tomonga ishora qiluvchi ko‘krak barobar uzatilgan qo‘l). Ammo agar aybsiz jamoa haqiqatda ustunlikka ega bo‘la olmasa, hakam xushtak chalishi va o‘yinni dastlabki qoidabuzarlik joyiga qaytarishi hamda aybsiz jamoa tomonidan to‘pni o‘yinga kiritilishini ta‘minlashi kerak.

10-qoida. Nimalardan saqlanish kerak

10.1 Kontaktsiz - o'yinchilarning kiyim-boshlariga teginish yoki ushlab olish qat'iy taqiqlanadi. Har ikki – hujumchi va himoyalanuvchi o'yinchilar – istalgan vaqtida bir-birlari bilan kontakt qilmasliklari uchun javobgardirlar. Ikki jamoa o'rtasida ijozat beriladigan yagona kontakt bu - to'p qo'lida bo'lgan o'yinchining belidagi/kiyimidagi tasmani (lenta) yulib olish.

Jazo: To'pni qaytadan o'yinga kiritish.

10.2. To'pni tepmasdan — bolalar teg-regbi o'yinida to'pni tepish taqiqlanadi.

Jazo: To'pni qaytadan o'yinga kiritish.

10.3. Qo'llarsiz – tana yoki yuzga tegmaslik va tasmani yulib olishidan saqlanish uchun himoyachi o'yinchining qo'lidan siltamaslikka urinmaslik. Bu qarshilik ko'rsatish yoki himoyalanayotgan o'yinchini blok qilish uchun to'p yoki tirsaklardan foydalanishni o'z ichiga oladi.

Jazo: To'pni qaytadan o'yinga kiritish.

10.4 Ochko yig'ish yoki erga tushgan to'pni saqlab qolish maqsadida sho'ng'imaslik - buning o'rninga o'yinchilar to'pni o'ynayotganlarida har vaqt tik oyoqda qolishlari kerak bo'ladi.

Jazo: To'pni qaytadan o'yinga kiritish.

10.5 Aylanmaslik/sakramaslik – qo'lida to'p ushlagan o'yinchiga o'z tanasini ataylab piruet shaklida aylanish yoki himoyachi o'yinchini tomonidan ushlab olinishdan qochish uchun sakrash taqiqlanadi

Jazo: To'pni qaytadan o'yinga kiritish.

10.6 Himoyachi o'yinchilarga atayin yopirilish - xavfsizlik yuzasidan hujumchi va himoyachi o'yinchilarga har vaqt bir-birlariga teginib ketishdan (kontakt) o'zini chetga olish kerak bo'ladi.

Jazo: To'pni qaytadan o'yinga kiritish.

10.7 To'pni egallagan o'yinchining qo'lidan to'pni tortmaslik va urib chiqarmaslik – har doim.

Jazo: To'pni qaytadan o'yinga kiritish.

10.8. Hech bir o'yinchi tegishli biriktirilgan tasmalarsiz o'yinda ishtirok etolmaydi.

Jazo: To'pni qaytadan o'yinga kiritish.

10.9. To'pni bir qo'l ostida olib bormaslik — To'p ushlagan o'yinchi himoyalanayotgan o'yinchilarga uch metrdan (3 m) yaqinroq joyda turgan paytda to'pni ikki qo'li bilan ushlashi shart.

Jazo: To'pni qaytadan o'yinga kiritish.

10.10.O'rab olishsiz (blokirovkasiz, qurshovsiz) – Hujumchi o'yinchilar himoyachi o'yinchilarning "tutib olish" harakatini bajarayotgan vaqtida yo'liga atayin turib olmasliklari, to'p ushlagan himoyachi o'yinchilar va har qanday to'p ushlamagan himoyachi o'yinchilarga halaqit bermasliklari kerak.

Jazo: To'pni qaytadan o'yinga kiritish.

11-qoida. Intizom

11.1 Barcha o'yinchilardan, o'qituvchilar va murabbiylardan o'yin qoidalariga hamda rasmiy vakillar va hakamlarning qarorlariga rioya etish talab etiladi. Ulardan haqqoniy va sog'lom ruhiyat va yaxshi kayfiyatda o'ynash kutib qolinadi. Biroq, qoidaga rioya etilmagan, xavfli o'ynalgan va/yoki takroran yoki atayin qoidabuzarlik qilingan holatlarda O'yinning hakamlari /rasmiy vakillari o'z ixtiyorlariga ko'ra ogohlantirishlari, sariq kartochka ko'rsatib vaqtinchalik (besh (5) daqiqa) o'yindan chetlatishlari, qizil kartochka orqali butunlay o'yindan chiqarib yuborishlari yoki o'yinchini musobaqa o'tkazilayotgan joyni tark etishini talab qilishlari kerak bo'ladi. Doimiy yoki vaqtinchalik o'yindan chiqarilgan o'yinchi almashtirilishi mumkin emas. Vaqtinchalik o'yindan chetlashtirilgan o'yinchi o'z tasmasini hakamga berishi

va besh (5) daqiqa davomida raqibning "jonsiz to'p" chizig'i ortidan joy olishi kerak. Agar o'yinchi o'yin yarmida beriladigan tanaffus oldidan o'yindan chiqarilgan bo'lsa, o'yin yarmining davomiy besh daqiqalik O'YINlarida ishtirok etishdan mahrum qilinadi.

(5 daqiqalik) chetlashtirish vaqtiga o'z ta'sirini ko'rsatmaydi. Agar o'yinchi festival/musobaqa miqyosidagi o'yindan butunlay chiqarib yuborilgan bo'lsa (qizil kartochka), u holda ushbu o'yinchi mazkur festival/musobaqaning boshqa har qaysi (teg-regbi) O'YINlarida ishtirok etishdan mahrum qilinadi.

11.2 O'qituvchilar/murabbiylardan, jamoalarning menejerlari, sardorlari va ota-onalardan muntazam ravishda o'zgalarga o'rnak bo'lislari va o'z o'yinchilarini qoidalar doirasida qo'llab-quvvatlashlari, rag'batlantirib turishlari, hakamning qarorlarini qabul qilishlari va do'stona raqobatni (yaxshi musobaqani) namoyish etishlari so'raladi.

F bo'lim. Axloq qoidalari

Axloq qoidalari — O'zimizni qanday tutishimiz kerak?

Teg-regbi o'yini barcha jalb qilinganlarga, ya'ni ishtirokchi-yu tomoshabinlarga birdayin mammuniyatilik, xursandchilik olib kelishi kerak. Ana shu muhitni yaratishga yordamlashish uchun sport axloqshunosligining bir nechta tayanch tamoyillarini yodda saqlash juda muhim:

1. Barcha jalb qilinganlar uchun mammun bo'lish va zavqlanishni his qiling.
2. Haqqoni va o'yin qoidalariga muvofiq o'ynang.
3. Hakamlarga nisbatan ijobiy munosabatda bo'ling va jamoangizda ularga nisbatan hurmat uyg'oting. Ular bilan bahslashmang va hadeb qarorlarini muhokama qilavermang. Esda tuting, ular – o'z shaxsiy bo'sh vaqtlarini o'yinga sarf qiluvchi, haq to'lanmaydigan ko'ngillilar va ularsiz o'yinni o'tkazib bo'lmaydi!
4. Yaxshi sportchilardan bo'ling – yaxshi o'yin ko'rsatilsa, o'z o'rtoqlaringizni olqishlaganingiz kabi, raqib jamoani ham quvvatlab turing.

5. O'yin kechayotgan vaqtida maroqli muhitni yaratishga yordam bering.

6. Imkoniyati siznikidan kamroq yoki xatoga yo'l qo'ygan o'yinchilarni mazah qilmang va ularga baqirmang.

7. Natijani emas, harakat qilish, tirishqoqlikni qadrlang.

8. O'yin davomida har qanday og'zaki yoki jismoniy haqoratga yo'l qo'ymaslik uchun bor kuchingiz bilan harakat qiling.

O'zbekiston Respublikasida o'tkaziladigan musobaqa va festivallarda Teg-regbi o'yini bo'yicha qo'llaniladigan qoidalarga qo'shimchalar

1. Jamoalar 5x5 o'ynaydilar.

2. O'yin maydoni 60x45.

3. To'pni o'yinga tushirayotganda himoyachi o'yinchilarni o'yinga tushirish chizig'idan 5 metr ortga chekinadilar. Pas uzatish amalga oshirilmaguncha himoyachilarga oldinga harakatlanish ruxsat berilmaydi.

4. Tutib olishlar soni olib borilmaydi. To'pga egalik qilayotgan jamoa urinishgacha (popitka, try) yoki to'pni yo'qotgunicha (autga chiqish, oldinga pas, oldinga o'yin, uzatilgan to'pni pas uzatishning raqib tomonidan tutib olinishi) hujum qiladi. Qoidalardagi bu o'zgarishlar regbida uncha tajribaga ega bo'limgan maktab o'quvchilarini o'yinga rag'batlantiradi. Ular to'pni irg'itishga emas, nazorat qilishga harakat qiladilar, natijada esa o'yin to'xtovsiz davom etadi va ishtirokchi hamda tomoshabinlarning teg-regbi o'yiniga bo'lgan qiziqishlari ortishiga olib keladi. «Toki to'p bizda ekan, bizga qarshi hisob ocha olmaydilar (gol urmaydilar)!»

5. Ochkolarni berish (hisoblash) tartibi – urinish uchun 1 ochko.

6. Aralash jamoalar o'ynayotganda jamoaviy faollikni qo'llab-quvvatlash uchun urinish agar qiz bola tomonidan amalga oshirilgan bo'lsa, ikki (2) ochkoga baholanadi.

OMAD!

Mazkur qo'llanmaning tarjima va nashri O'zbek tovar xom-ashyo birjasining homiyligi ostida amalga oshirildi.

Mazkur qo'llanma yuzasidan savol, fikr-mulohazalar uchun O'zbekiston Regbi federatsiyasiga murojaat qilishingiz mumkin.

Ish: +99871 207 28 27

www.rugby.uz

info@rugby.uz

rustam.nabihev@gmail.com

*Manzil: O'zbekiston Respublikasi
100000 Toshkent,
Istiqlol ko'chasi 51, 3-qavat.*

Tex.muharrir:
Aripjanova D.U.

Dizayner:
Dalabaeva N.I.

Nashr.lits. AIN№ 283, 11.01.16. Bosishga ruxsat etildi 26.06.2020
Bichimi 60×84 1/16. «Arial» garniturada raqamli bosma usulida bosildi.
SHartli bosma tabog'i 2,25.
Nashriyot bosma tabog'i 2,5.
Adadi 600. Buyurtma № 6.

«ILMIY TEXNIKA AXBOROTI-PRESS NASHRIYOTI»
Toshkent sh, Farg'ona yo'li, 222/7
Tel: +99871 2051401

UzEx TENDER

etender.uzex.uz

Боғланиш учун:
+998 71 207-00-33
1162 (қисқа рақам)
+998 71 213-33-45
+998 71 213-33-51

uzexfeedbackbot

ЭЛЕКТРОН ТАНЛОВ ВА ТЕНДЕРДА ИШТИРОК ЭТИНГ

EXDOC

Электронный оборот счёта-фактур между компаниями

Возможности платформы

UZEX биржасининг электрон ҳужжат алмашинуви тизимидан фойдаланинг

www.exdoc.uz

uzexfeedbackbot +998 71 207-33-33

BOLALAR TEG-REGBI O'YININING QOIDALARI
(16 yoshgacha)